Serfőző Péter
ügyvéd, Budapest
ORCID: -

AZ IDEIGLENES INTÉZKEDÉS KORLÁTAI A POLGÁRI PERBEN, A BÍRÓI GYAKORLAT SZORÍTÁSÁBAN

Absztrakt

A tanulmány az ideiglenes intézkedés jogintézményének alkalmazhatóságát vizsgálja a hatályos polgári perrendtartás és a bírói gyakorlat tükrében. Bemutatja az ideiglenes jogvédelem célját, az elrendelés törvényi feltételeit, valamint elemzi azokat a bírói gyakorlatban kialakult korlátokat, amelyek a jogintézmény tényleges alkalmazási körét meghatározzák. Három kúriai, illetve ítélőtáblai döntés elemzésén keresztül tárja fel a kereseti joghoz kötöttség, a marasztaló jelleg és az időbeli hatály jelentőségét. A tanulmány kritikai értékelést is ad, rámutatva arra, hogy a restriktív bírói gyakorlat miként befolyásolja a hatékony ideiglenes jogvédelem érvényesülését.

Tárgyszavak: ideiglenes intézkedés; polgári perrendtartás; bírói gyakorlat; valószínűsítés; arányosság

THE LIMITS OF INTERIM MEASURES IN HUNGARIAN CIVIL LITIGATION, CONSTRAINTS ARISING FROM JUDICIAL PRACTICE

Abstract

This study examines the application of interim measures under the Hungarian Code of Civil Procedure and the relevant judicial practice. It analyses the purpose of interim judicial protection, the statutory requirements for granting interim measures, and the judicially developed limitations that define their practical scope. Through the analysis of three leading court decisions, the paper discusses the requirement of a close connection to the claim, the mandatory condemnatory nature of interim measures, and their temporal limitations. The study

concludes with a critical assessment of whether the restrictive judicial approach adequately serves the objective of effective interim legal protection.

Keywords: interim measures, interim judicial protection, Hungarian Code of Civil Procedure, judicial practice, prima facie evidence, proportionality

DOI: 10.66103/KK.2026.3.3

1. Bevezetés

A polgári per egyik alapvető sajátossága, hogy a jogviták érdemi eldöntése időigényes folyamat. A per elhúzódása ugyanakkor nemcsak technikai kérdés, hanem a jogvédelem hatékonyságát közvetlenül érintő tényező. A késedelmes döntés sok esetben a jogosult számára már nem képes helyreállítani az eredeti állapotot. E probléma kezelésére szolgál az ideiglenes intézkedés jogintézménye, amelynek célja az, hogy a bíróság - a jogvita végleges eldöntését megelőzően - azonnali jelleggel biztosítson védelmet a felek számára.[1]

Az ideiglenes intézkedés funkciója tehát alapvetően preventív. A késedelemből fakadó, utóbb már helyre nem hozható hátrányok megelőzését szolgálja. Ezzel összefüggésben azonban szükségképpen feszültség alakul ki a gyorsaság és a megalapozottság követelménye között. Míg a per érdemi eldöntése teljes bizonyítást igényel, addig az ideiglenes intézkedés jellemzően valószínűsítésen alapul, ami szükségképpen növeli a téves döntés kockázatát. Ez indokolja, hogy a jogalkotó és a bírói gyakorlat az intézmény alkalmazását különböző feltételekhez és korlátokhoz köti.

A hatályos szabályozás – különösen a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény rendelkezései – viszonylag általános kereteket adnak az ideiglenes intézkedés elrendeléséhez. E keretek tartalommal való megtöltése nagyrészt a bírói gyakorlat feladata. Ennek következtében az ideiglenes intézkedés tényleges alkalmazási köre nem kizárólag a törvényi szövegből, hanem az eseti döntésekből rajzolódik ki.

A jelen tanulmány célja annak bemutatása, hogy a bírói gyakorlat milyen irányban alakítja az ideiglenes intézkedés alkalmazhatóságának határait. Ennek érdekében három, eltérő problémakört érintő eseti döntés elemzésére kerül sor. A vizsgált határozatok alapján jól látható, hogy az ideiglenes intézkedés nem

1 Kompakt kommentár a polgári perrendtartáshoz 1. kötet – Völcsey Balázs [Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2025] 294. o.

csupán feltételekhez kötött jogintézmény, hanem több szinten is korlátozott. Egyrészt a keresettel érvényesített joghoz való kötöttség, másrészt a marasztaló jelleg követelménye, harmadrészt pedig az időbeli hatály korlátozottsága révén.

E korlátok együttesen jelentősen szűkítik az ideiglenes jogvédelem gyakorlati érvényesülését. Bár a bírói gyakorlat által kialakított szűrőrendszer hozzájárul a jogintézmény dogmatikai tisztaságához és kiszámíthatóságához, felvethető, hogy egyes esetekben éppen azokban a helyzetekben nem biztosít megfelelő védelmet, ahol az ideiglenes intézkedés alkalmazása a leginkább indokolt lenne.

2. Az ideiglenes intézkedés helye és funkciója a polgári perben

2.1. Az ideiglenes jogvédelem célja

A polgári per elsődleges rendeltetése a felek közötti jogvita végleges, kötelező erővel bíró eldöntése. Ezzel szemben az ideiglenes jogvédelem nem a jogviszony végleges rendezésére irányul, hanem arra, hogy a per időtartama alatt biztosítsa a felek jogainak tényleges érvényesülését.

Az ideiglenes intézkedés célja tehát alapvetően megelőző jellegű. Azt hivatott biztosítani, hogy a per elhúzódása ne eredményezzen olyan helyzetet, amely a későbbi ítélet végrehajtását kiüresíti, vagy a jogosult számára már nem nyújt érdemi jogvédelmet. Tipikus esetben ez akkor merül fel, ha a fennálló állapot változatlanul hagyása vagy a másik fél magatartása a per folyamán olyan hátrányt okozhat, amely utóbb nem, vagy csak aránytalan nehézségek árán orvosolható.[2]

Az ideiglenes jogvédelem szükségessége szorosan összefügg a polgári per időigényességével. Mivel a per érdemi eldöntése teljes bizonyítást és alapos mérlegelést igényel, a jogalkotó lehetővé teszi, hogy a bíróság már a per során, gyorsabb és rugalmasabb feltételek mellett is beavatkozhasson a felek jogviszonyába. Ez a beavatkozás azonban szükségképpen korlátozott, az ideiglenes intézkedés jellemzően valószínűsítésen alapul, és nem helyettesíti a végleges döntést.[3]

Az ideiglenes intézkedés funkciója ebből következően kettős. Egyrészt biztosítja a későbbi ítélet hatékonyságát, másrészt önállóan is képes átmeneti védelmet nyújtani a fél számára. E kettős funkció azonban feszültséget is hordoz magában. Minél inkább közelít az ideiglenes intézkedés a végleges jogvédelemhez, annál nagyobb a veszélye annak, hogy a bíróság a per érdemi eldöntését megelőlegezi.

2 A Polgári Perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III. – Varga István [HVG-ORAC Lap- és Könykiadó Kft., 2018] 456.

3 *Kiss Daisy*: A polgári per titkai – Kérdések és válaszok a polgári perrendtartás Általános Részéből, HVG-ORAC, Budapest, 2009., 572.

Ez indokolja, hogy az ideiglenes jogvédelem nem korlátlan, hanem szigorú feltételekhez kötött. A bírói gyakorlat e feltételek értelmezése során egyensúlyt keres a hatékony jogvédelem és az eljárás garanciális jellegének megőrzése között.

Az ideiglenes intézkedés funkciója ugyan elsődlegesen a fennálló állapot megőrzéséhez kapcsolódik, azonban a jogirodalomban megjelenik egy tágabb értelmezés is, amely szerint az intézkedés bizonyos esetekben a jogosult igényének részleges, átmeneti érvényesítésére is alkalmas lehet. Ebből következően az ideiglenes intézkedés nem tekinthető egységes funkciójú jogintézménynek, hanem olyan eszköznek, amely eltérő jellegű jogvédelmi helyzetekre adhat választ.[4]

2.2. Az ideiglenes intézkedés elhatárolása más jogintézményektől

Az ideiglenes intézkedés pontos megértéséhez szükséges annak elhatárolása más, hasonló funkciót betöltő jogintézményektől. Ez az elhatárolás nem csupán elméleti jelentőségű, hanem a gyakorlatban is meghatározza, hogy a fél milyen eszközzel élhet jogainak védelme érdekében.

Mindenekelőtt el kell különíteni az ideiglenes intézkedést a per érdemi eldöntésétől. Míg az ítélet a jogvita végleges lezárását szolgálja, addig az ideiglenes intézkedés csupán átmeneti jellegű, és hatálya főszabály szerint a per jogerős befejezéséig tart. Ebből következik, hogy az ideiglenes intézkedés nem hozhat létre végleges jogi állapotot, és nem helyettesítheti a bíróság érdemi döntését.

Elhatárolandó továbbá az ideiglenes intézkedés a végrehajtási jog eszközeitől. Míg a végrehajtás célja egy már megszületett és végrehajtható határozat kikényszerítése, addig az ideiglenes intézkedés a per folyamatában, a végleges döntés hiányában biztosít ideiglenes védelmet. A két intézmény tehát eltérő funkciót tölt be, még akkor is, ha mindkettő a felek magatartásának befolyásolására irányul.

Hasonlóképpen fontos az ideiglenes intézkedés és más, biztosítási jellegű eszközök közötti különbségtétel. Míg egyes jogintézmények - például a követelés biztosítására szolgáló intézkedések - elsősorban a későbbi végrehajtás feltételeit kívánják megőrizni, addig az ideiglenes intézkedés közvetlenül a felek aktuális jogviszonyába avatkozik be, és magatartási kötelezettséget ír elő.[5]

Az elhatárolás jelentősége abban áll, hogy az ideiglenes intézkedés nem alkalmazható minden olyan helyzetben, ahol a fél gyors jogvédelmet igényel. A jogalkalmazónak minden esetben vizsgálnia kell, hogy a kért védelem tartalma és célja megfelel-e az ideiglenes intézkedés sajátos funkciójának. A bírói gyakorlatból jól

4 *Wopera Zsuzsa*: Az ideiglenes intézkedés elmélete és gyakorlata a polgári eljárásjogban, PhD értekezés, Miskolc, 2001.

5 *Wopera Zsuzsa:* Az ideiglenes intézkedés, In: *Wopera Zsuzsa (szerk.)*: A polgári perrendtartástól szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata, Wolters Kluwer, Budapest 2017, 148.

látható, hogy e vizsgálat során a bíróságok következetesen érvényesítik az ideiglenes intézkedés korlátait, és elutasítják azokat a kérelmeket, amelyek valójában más jogintézmények körébe tartoznak.

3. Az ideiglenes intézkedés elrendelésének feltételei

Az ideiglenes intézkedés elrendelése nem automatikus, hanem több, egymással összefüggő feltétel együttes fennállásához kötött. Ezek a feltételek egyrészt biztosítják, hogy a bíróság csak indokolt esetben avatkozzon be a felek jogviszonyába, másrészt korlátot is jelentenek az intézmény alkalmazhatóságával szemben.

A szabályozás sajátossága, hogy viszonylag általános megfogalmazásokat tartalmaz, így azok tartalmát nagyrészt a bírói gyakorlat alakítja ki. A feltételek értelmezése során a bíróságok jellemzően három fő szempontot vizsgálnak, a valószínűsítés mértékét, a fenyegető hátrány jellegét, valamint a szükségesség és arányosság követelményét.[6]

3.1. Valószínűsítés és bizonyítási szint

Az ideiglenes intézkedés egyik legfontosabb sajátossága, hogy elrendelése nem teljes bizonyításon, hanem valószínűsítésen alapul. Ez azt jelenti, hogy a kérelmezőnek nem kell kétséget kizáróan bizonyítania az állításait, elegendő azok valószínűsítése. A szakirodalom a valószínűsítést a bizonyításnál alacsonyabb szintű meggyőzési fokként határozza meg. Ennek lényege, hogy a bíróság nem a tényállás teljes körű és kétséget kizáró feltárására törekszik, hanem annak megállapítására, hogy a fél által előadott körülmények az adott helyzetben életszerűnek és kellően megalapozottnak tekinthetők. A valószínűsítés tehát nem a bizonyítás hiánya, hanem attól eltérő funkciójú eszköz, amely elsősorban olyan eljárási helyzetekben nyer jelentőséget, ahol a gyors döntéshozatal elsődleges szempont. Ennek megfelelően a bíróság mérlegelése során nem a teljes bizonyosságot, hanem a megalapozott valószínűséget tekinti irányadónak.[7]

A valószínűsítés alacsonyabb bizonyítási szintet jelent, mint ami a per érdemi eldöntéséhez szükséges. A bíróság ilyenkor nem a tényállás teljes körű feltárására törekszik, hanem azt vizsgálja, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a kérelmező állítása életszerűnek és megalapozottnak tűnik-e.[8]

6 A Polgári Perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III. – Varga István [HVG-ORAC Lap- és Könykiadó Kft., 2018] 456.

7 *Farkas József – Kengyel Miklós*: Bizonyítás a polgári perben. KJK-KERSZÖV, Budapest, 2005.

8 *Wopera Zsuzsa*: Az ideiglenes intézkedés, In: *Wopera Zsuzsa (szerk.)*: A polgári perrendtartástól szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata, Wolters Kluwer, Budapest 2017, 268.

Ugyanakkor a valószínűsítés nem jelentheti a bizonyítás teljes mellőzését. A kérelmezőnek olyan tényeket és bizonyítékokat kell előadnia, amelyek alkalmasak arra, hogy a bíróságot meggyőzzék a kérelem alapjául szolgáló körülmények fennállásának valószínűségéről. A puszta hivatkozás vagy feltételezés nem elegendő.

A gyakorlatban gyakran nehéz meghúzni a határt a valószínűsítés és a bizonyítás között. A bírói gyakorlat sok esetben viszonylag szigorúan értelmezi ezt a követelményt, és olyan részletességű előadást vár el a féltől, amely már közelít a teljes bizonyításhoz. Ez a tendencia ugyan növeli a döntések megalapozottságát, ugyanakkor csökkentheti az ideiglenes intézkedés gyors és rugalmas alkalmazhatóságát.

A valószínűsítés követelménye szoros kapcsolatban áll azzal, hogy az ideiglenes intézkedés tipikusan egy jövőben bekövetkező, de már előre látható hátrány megelőzésére irányul. A bíróság döntése így szükségképpen egy olyan helyzet értékelésén alapul, ahol a veszély még nem realizálódott, de annak bekövetkezése kellően valószínűsíthető. Ez magyarázza azt is, hogy az ideiglenes jogvédelem nem a teljes bizonyítás logikáját követi, hanem a gyors beavatkozást teszi lehetővé.[9]

3.2. A közvetlenül fenyegető hátrány

Az ideiglenes intézkedés elrendelésének további alapvető feltétele, hogy a kérelmező oldalán közvetlenül fenyegető hátrány álljon fenn. Ez a követelmény az ideiglenes jogvédelem preventív jellegéből fakad: a bíróság beavatkozása csak akkor indokolt, ha a hátrány bekövetkezése valós és közeli veszélyként jelentkezik.

A „közvetlenül fenyegető" jelleg azt jelenti, hogy a hátrány nem pusztán elméleti vagy távoli lehetőség, hanem olyan helyzet, amely a jelen körülmények alapján *reálisan és rövid időn belül bekövetkezhet.* A bíróság ennek megítélése során figyelembe veszi a felek magatartását, a jogviszony jellegét és az adott ügy sajátosságait.

A hátrány jellege többféle lehet. Gyakori eset például a gazdasági ellehetetlenülés veszélye, valamely vagyoni érték elvesztése, illetve olyan állapotváltozás, amely később már nem vagy csak nehezen állítható helyre. Ugyanakkor nem minden hátrány alapozza meg az ideiglenes intézkedést: a hátránynak olyan súlyúnak kell lennie, amely indokolttá teszi a bíróság azonnali beavatkozását.

A bírói gyakorlat e körben is jellemzően szigorú. A bíróságok gyakran hangsúlyozzák, hogy a hátrány bekövetkezésének lehetőségét nem elegendő általánosságban állítani, hanem azt konkrét tényekkel kell alátámasztani. Ez ismételten a valószínűsítés és a bizonyítás határának kérdését veti fel.

9 *Wopera Zsuzsa*: Az ideiglenes intézkedés elmélete és gyakorlata a polgári eljárásjogban, PhD értekezés, Miskolc, 2001

3.3. Szükségesség és arányosság

Az ideiglenes intézkedés elrendelése során a bíróságnak azt is vizsgálnia kell, hogy az intézkedés szükséges és arányos-e. Ez a követelmény a felek érdekeinek egyensúlyát hivatott biztosítani.

A szükségesség azt jelenti, hogy az ideiglenes intézkedés csak akkor rendelhető el, ha a kérelmező védelme más, enyhébb eszközzel nem biztosítható. A bíróság tehát azt vizsgálja, hogy van-e olyan alternatív megoldás, amely kevésbé korlátozza az ellenérdekű fél jogait, de mégis alkalmas a hátrány megelőzésére.

Az arányosság követelménye ezzel szorosan összefügg. A bíróságnak mérlegelnie kell, hogy az ideiglenes intézkedés milyen hatással van a másik félre, és ez a hatás nincs-e aránytalanul nagy a kérelmező által elérni kívánt célhoz képest. Különösen fontos ez olyan esetekben, ahol az intézkedés jelentős gazdasági vagy személyes következményekkel jár.

A szükségesség és arányosság vizsgálata lényegében egy érdekmérlegelést jelent, amelyben a bíróság a felek egymással szemben álló érdekeit hasonlítja össze. Ez a mérlegelés szükségképpen bizonyos fokú szubjektivitást is hordoz, ami a bírói gyakorlat eltérő megoldásaihoz vezethet.

E feltételek együttes vizsgálata biztosítja, hogy az ideiglenes intézkedés ne váljon a per érdemi eldöntését megelőző „gyorsított ítéletté", ugyanakkor lehetővé tegye a valóban indokolt esetekben a gyors és hatékony jogvédelmet.

4. Az ideiglenes intézkedés korlátai a bírói gyakorlatban

A bemutatott eseti döntések alapján jól kirajzolódik, hogy a bírói gyakorlat az ideiglenes intézkedés alkalmazását több irányból is korlátozza. Ezek a korlátok nem elszigetelten jelennek meg, hanem egymással összefüggésben, és együttesen határozzák meg az intézmény tényleges mozgásterét.

Az egyik legfontosabb korlát az ideiglenes intézkedés tárgyi kötöttsége, amely szerint az intézkedés csak olyan magatartásra irányulhat, amely a keresettel érvényesített jog alapján követelhető. A joggyakorlat kizárja azokat a kérelmeket, amelyek ugyan a felperes helyzetének tényleges védelmét céloznák, de nem vezethetők le közvetlenül a per tárgyát képező jogból. Ez a megközelítés egyértelmű dogmatikai határt húz, ugyanakkor szűkíti az ideiglenes jogvédelem alkalmazhatóságát azokban az esetekben, ahol a jogsérelem forrása részben a peren kívüli mechanizmusokhoz kapcsolódik.

Ezzel párhuzamosan megjelenik egy tartalmi korlát is, amely az ideiglenes intézkedés marasztaló jellegéből fakad. A bírói gyakorlat következetesen kizárja

a megállapítás jellegű intézkedéseket, és megköveteli, hogy az ideiglenes intézkedés konkrét, végrehajtható magatartási kötelezést tartalmazzon. Ez a követelmény biztosítja az intézmény gyakorlati működőképességét, ugyanakkor nehézséget okoz különösen a megállapítási keresetek esetében, ahol a felperes elsődleges célja éppen egy jogi helyzet tisztázása, nem pedig valamely magatartás kikényszerítése.

A harmadik lényeges korlát az ideiglenes intézkedés időbeli hatályához kapcsolódik. A jogszabály egyértelműen rögzíti, hogy az ideiglenes intézkedés hatása legfeljebb az adott per jogerős befejezéséig terjedhet[10], és nem kapcsolható össze más eljárások kimenetelével. Ez kizárja annak lehetőségét, hogy az ideiglenes intézkedés a jogerős ítélet hatását előre befolyásolja, vagy egy későbbi eljárás eredményétől tegye függővé a fennmaradását.

A három korlát együttesen egy viszonylag szűk alkalmazási tartományt rajzol ki. Az ideiglenes intézkedés csak akkor rendelhető el, ha a kérelem egyszerre felel meg a tárgyi kötöttség, a marasztaló jelleg és az időbeli korlátozottság követelményeinek. Ez a többlépcsős „szűrőrendszer" jelentősen csökkenti azoknak az eseteknek a körét, ahol az ideiglenes jogvédelem ténylegesen igénybe vehető.

Felvethető ugyanakkor, hogy ez a korlátozó megközelítés mennyiben szolgálja az ideiglenes intézkedés alapvető célját. Az intézmény funkciója elvileg az, hogy gyors és hatékony védelmet biztosítson olyan helyzetekben, ahol a késedelem a jogérvényesítést ellehetetlenítené vagy jelentősen megnehezítené. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy a formai és dogmatikai szempontok sok esetben elsőbbséget élveznek a gyakorlati jogvédelmi igényekkel szemben.

Ez különösen azokban az ügyekben válik láthatóvá, ahol a jogsérelem több eljárás metszéspontjában jelentkezik, vagy ahol a felperes által elérni kívánt eredmény nehezen fordítható le egyértelmű magatartási kötelezésre. Ilyen esetekben a fél számára az ideiglenes jogvédelem ténylegesen nehezen hozzáférhetővé válhat.

Fentiek alapján megállapítható, hogy a bírói gyakorlat az ideiglenes intézkedést egy szigorúan keretek közé szorított eszközként kezeli. Ez a megközelítés erősíti a jogintézmény rendszerbeli koherenciáját és kiszámíthatóságát, ugyanakkor felveti annak kérdését, hogy a jelenlegi értelmezési keretek mellett az ideiglenes intézkedés minden esetben képes-e betölteni a hozzá fűzött jogvédelmi funkciót.

Az ideiglenes intézkedés alkalmazhatóságának ilyen többlépcsős vizsgálata arra utal, hogy a jogintézmény működése nem kizárólag a klasszikus feltételek fennállásától függ, hanem attól is, hogy a kérelem mennyiben illeszkedik az intézmény mögötti funkcionális keretekhez. Ennek következtében a bírói gya-

10 Pp. 105. § (4) bek.

korlat valójában nem pusztán feltételeket érvényesít, hanem egyfajta előzetes alkalmassági vizsgálatot is végez.[11]

4.1. A tényállás rövid ismertetése [BH2025. 234.]

A fentiekben bemutatott elméleti keretek és feltételek önmagukban nem adnak teljes képet az ideiglenes intézkedés tényleges alkalmazásáról. Bár a jogszabályi rendelkezések meghatározzák az intézmény alapvető kereteit, azok tartalma és gyakorlati jelentése elsősorban a bírói gyakorlaton keresztül válik értelmezhetővé.

A bírósági döntésekből ugyanis jól látható, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelésének kérdése sok esetben nem a klasszikus feltételek – így különösen a közvetlenül fenyegető hátrány vagy a szükségesség – körében dől el. A gyakorlatban a bíróságok gyakran már azt megelőzően állást foglalnak, hogy a kérelem egyáltalán alkalmas-e ideiglenes intézkedés alapjául. Ez a vizsgálat tipikusan a kérelem és a kereset viszonyára, valamint az ideiglenes intézkedés tartalmi megfelelőségére irányul.

Ennek következtében az ideiglenes intézkedés alkalmazhatósága egy többlépcsős szűrőrendszerhez kötődik, amelynek első szintjén a bíróság azt vizsgálja, hogy a kérelem megfelel-e az intézmény dogmatikai kereteinek. Csak ennek fennállása esetén kerül sor a további feltételek – így a hátrány fennállásának vagy az arányosság kérdésének – érdemi vizsgálatára.

A következőkben bemutatott eseti döntések ezt a gyakorlatot szemléltetik. Az egyes határozatok eltérő megközelítésből, de egymást kiegészítve világítanak rá arra, hogy az ideiglenes intézkedés alkalmazhatóságát a bírói gyakorlat milyen módon és milyen szempontok mentén korlátozza. Az elemzett ügyek együttesen jól mutatják, hogy az ideiglenes jogvédelem tényleges érvényesülése nem csupán a törvényi feltételek meglététől, hanem azok bírói értelmezésétől is jelentős mértékben függ.

BH2025. 234. I. *Az ideiglenes intézkedés tárgya csak olyan magatartás lehet, amely a keresettel érvényesített jog alapján követelhető*

Az ügy alapját egy állami támogatási jogviszony képezte, amely a felek között támogatói okirat kibocsátásával jött létre. Az alperes a támogatás egy részét már kifizette, ezt követően azonban - szabálytalanságokra hivatkozással - a támogatói okiratot visszavonta, és a már folyósított összeg visszafizetését követelte. A felperes vitatta a visszavonás jogszerűségét, ezért pert indított, amelyben egyrészt a visszavonás jogellenességének megállapítását, másrészt a támogatási

11 *Wopera Zsuzsa:* Az ideiglenes intézkedés elmélete és gyakorlata a polgári eljárásjogban, PhD értekezés, Miskolc, 2001

összeg megfizetését kérte. Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította, amellyel szemben a felperes fellebbezést terjesztett elő.[12]

A jogvita időtartama alatt az alperes megkezdte a követelés érvényesítését. A felperes bankszámlájára benyújtott beszedési megbízás alapján jelentős összeget inkasszózott, amely a felperes likviditását lényegében kimerítette. Emellett reális veszélyként merült fel az is, hogy az alperes az állami adóhatóság útján végrehajtási eljárást kezdeményez. Erre tekintettel a felperes a fellebbezéssel egyidejűleg ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztett elő. Ebben azt kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest a már benyújtott beszedési megbízások visszavonására, valamint tiltsa el további beszedési megbízások benyújtásától és a végrehajtási eljárás kezdeményezésétől. Kérelmét azzal indokolta, hogy a követelés behajtása olyan mértékű és visszafordíthatatlan gazdasági hátrányt okozna, amely a működés ellehetetlenüléséhez, akár fizetésképtelenséghez vezethet. Az ítélőtábla az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elutasította[13], és ezt a döntést a Kúria is helybenhagyta.

A döntés lényege

A Kúria az ítélőtábla döntését helybenhagyva mindenekelőtt azt emelte ki, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelésének nem csupán a szükségességi és arányossági feltételei vannak, hanem tárgyi korlátja is. Ennek értelmében az ideiglenes intézkedés csak olyan magatartásra irányulhat, amely a perben érvényesített jog alapján egyébként is követelhető[14]. A konkrét ügyben a felperes által kért intézkedések - *a beszedési megbízások visszavonása, valamint a további követelésérvényesítési lépések és a végrehajtás kezdeményezésének megtiltása* - nem minősültek ilyennek. A Kúria álláspontja szerint ezek nem vezethetők le közvetlenül abból a kereseti kérelemből, amely a támogatói okirat visszavonásának jogszerűtlenségére irányult.

A döntés egyik kulcseleme az volt, hogy a bíróság a felek közötti jogviszonyt nem tekintette tisztán polgári joginak. Bár a támogatási jogviszony rendelkezik magánjogi elemekkel, a támogatás visszakövetelésével és annak érvényesítésével kapcsolatos lépések – *így különösen az inkasszó alkalmazása és az adóhatósági végrehajtás kezdeményezése* – a jogszabályi rendelkezésekből fakadó közjogi kötelezettségek körébe tartoznak.

Ebből a Kúria azt a következtetést vonta le, hogy a felperes által kért ideiglenes intézkedés valójában olyan magatartások befolyásolására irányult, amelyek nem a felek közötti polgári jogi jogviszonyból, hanem közjogi szabályokból erednek.

12 Fővárosi Törvényszék P. 21.742/2024/16.
13 Fővárosi Ítélőtábla Gf. 40.002/2025/16.
14 Kúria Gf. 30.077/2025/2.

Ezek tekintetében a polgári bíróság nem rendelkezik hatáskörrel, így az ideiglenes intézkedés eszköze sem alkalmazható. A Kúria ezen túlmenően azt is hangsúlyozta, hogy az ideiglenes intézkedésnek végrehajthatónak kell lennie. Márpedig az alperes olyan magatartásoktól való eltiltása, mint a jövőbeni beszedési megbízások benyújtása vagy a végrehajtás kezdeményezése, a hatályos végrehajtási szabályok mellett nem biztosítana kikényszeríthető eredményt. Ez önmagában is akadályát képezte az intézkedés elrendelésének. Végül a Kúria arra is rámutatott, hogy a felperes nincs teljesen jogvédelem nélkül. A végrehajtás felfüggesztését az arra hatáskörrel rendelkező adóhatóságtól kérheti. Ez azonban már nem a polgári per keretében, hanem külön eljárásban érvényesíthető.

A döntés kulcskérdése

A döntés középpontjában az a kérdés áll, hogy milyen tartalmi kapcsolatnak kell fennállnia az ideiglenes intézkedés és a keresettel érvényesített jog között. A Kúria értelmezésében ez a kapcsolat nem lehet pusztán közvetett vagy gazdasági jellegű. Nem elegendő az, hogy a kért intézkedés hiánya a felperes számára súlyos hátrányt okozna, vagy akár a per eredményét kiüresítené. Az ideiglenes intézkedés tárgya kizárólag olyan magatartás lehet, amely közvetlenül levezethető a perben érvényesített anyagi jogi igényből. Ez a megközelítés egy viszonylag szűk értelmezést eredményez. A jelen ügyben hiába állt fenn a felperes részéről egyértelmű és közvetlen gazdasági veszélyhelyzet, a kért intézkedések – *a követelésérvényesítés felfüggesztése és a végrehajtás megakadályozása* – nem minősültek olyannak, amelyek a kereseti jogból közvetlenül fakadnak.

A döntés másik meghatározó kérdése a jogviszony vegyes jellegének értékelése volt. A Kúria abból indult ki, hogy a támogatási jogviszony ugyan tartalmaz magánjogi elemeket, azonban a támogatás visszakövetelésének és végrehajtásának mechanizmusa már közjogi szabályok által meghatározott. Ebből következően ezek a mozzanatok kívül esnek a polgári bíróság rendelkezési körén. A két szempont együtt egy olyan értelmezési keretet eredményez, amelyben az ideiglenes intézkedés alkalmazhatósága jelentősen beszűkül. Egyrészt a kereseti kérelemhez való szoros kötöttség, másrészt a hatásköri korlátok miatt. A döntés így lényegében azt a kérdést veti fel, hogy az ideiglenes jogvédelem mennyiben képes reagálni olyan helyzetekre, ahol a jogsérelem forrása részben a polgári peren kívüli, közjogi mechanizmusokhoz kapcsolódik.

Kritikai megjegyzések

A döntés egyik egyértelmű erőssége, hogy világos határt húz az ideiglenes intézkedés alkalmazhatósága köré. A Kúria következetesen érvényesíti azt az elvet,

hogy az ideiglenes intézkedés nem válhat általános, minden helyzetben igénybe vehető jogvédelmi eszközzé, hanem szorosan kötődik a perben érvényesített joghoz. Ez a megközelítés hozzájárul a jogintézmény dogmatikai tisztaságához és kiszámíthatóságához.

Ugyanakkor a döntés több szempontból is vitára ad okot. Egyrészt a Kúria értelmezése meglehetősen szűkre szabja az ideiglenes intézkedés szerepét. A konkrét ügyben a felperes által hivatkozott hátrány – *a működés ellehetetlenülése, akár fizetésképtelenség bekövetkezése* – reális és közvetlen veszélyként jelent meg. Ennek ellenére a bíróság nem biztosított ideiglenes jogvédelmet, kizárólag arra hivatkozva, hogy a kért intézkedések nem vezethetők le közvetlenül a kereseti jogból. Ez felveti azt a kérdést, hogy az ideiglenes intézkedés jelenlegi értelmezése mellett mennyiben képes betölteni preventív funkcióját. Másrészt a döntés rávilágít a jogvédelem töredezettségének problémájára. A felperes számára ugyan elvileg rendelkezésre állt más jogorvoslati lehetőség – *az adóhatóság előtti eljárás keretében kérhető felfüggesztés* –, azonban ez egy másik fórumhoz kötődik, eltérő eljárási logika mentén. Ez a helyzet a gyakorlatban azt eredményezheti, hogy a félnek párhuzamos eljárásokban kell jogvédelmet keresnie, ami időben és hatékonyságban is hátrányos lehet.

További kérdésként merül fel a közjogi és magánjogi elemek elhatárolásának merevsége. Bár a Kúria helytállóan mutat rá arra, hogy a támogatás visszakövetelése és végrehajtása jogszabályi alapokon nyugszik, nem hagyható figyelmen kívül, hogy a jogvita alapját mégis egy szerződéses jellegű jogviszony képezi. Ebben a kontextusban vitatható, hogy indokolt-e az ideiglenes jogvédelem teljes kizárása pusztán arra hivatkozással, hogy a jogviszony egyes elemei közjogi természetűek.

Összességében a döntés jól tükrözi azt a tendenciát, hogy a bírói gyakorlat óvatosan, sok esetben restriktíven közelít az ideiglenes intézkedés alkalmazásához. Ez a megközelítés ugyan csökkenti a visszaélésszerű kérelmek kockázatát, ugyanakkor fennáll annak a veszélye, hogy éppen azokban az esetekben nem biztosít megfelelő védelmet, ahol a jogsérelem időben történő megelőzése lenne a legindokoltabb.

A döntés mögött ugyanakkor felismerhető egy óvatossági szempont is, amely arra irányul, hogy az ideiglenes intézkedés ne váljon a per érdemi eldöntésének előzetes eszközévé. Ez a megközelítés érthető abból a szempontból, hogy a bíróság el kívánja kerülni az érdemi döntés „megelőlegezését", ugyanakkor túlzott érvényesítése azzal a következménnyel járhat, hogy az ideiglenes jogvédelem éppen a legsürgetőbb esetekben marad el.[15]

15 *Wopera Zsuzsa:* Az ideiglenes intézkedés elmélete és gyakorlata a polgári eljárásjogban, PhD értekezés, Miskolc, 2001.

4.2. A tényállás rövid ismertetése

BDT2023. 4711. *Ideiglenes intézkedés elrendelésével a bíróság marasztaló határozatot hoz, amelyben még a jogvita érdemi elbírálása előtt a kérelmező ellenfelét az ideiglenes intézkedésben foglaltak teljesítésére kötelezi. Ebből következően ideiglenes intézkedésként kizárólag valamely magatartásra kötelezés kérhető, megállapítás nem.*

Az ügy alapját a felek között létrejött több házassági vagyonjogi szerződés képezte, amelyeket rövid időn belül, egymást követően kötöttek meg. A felperes ezeket a szerződéseket utóbb több jogcímen is vitatta. Elsődlegesen arra hivatkozott, hogy azoktól elállt, illetve azokat felmondta, ezért azok a megkötésük időpontjára visszamenő hatállyal, illetve legalább a felmondást követően megszűntek. Ezen túlmenően több érvénytelenségi okot is megjelölt – *így például megtévesztést, tévedést, jogellenes fenyegetést és a jóerkölcsbe ütközést* –, és ezek alapján is kérte a szerződések érvénytelenségének megállapítását. A kereset részét képezte az alperes kötelezése is arra, hogy az ezekből fakadó jogkövetkezményeket tűrje. A felek között ezzel párhuzamosan más eljárások is folyamatban voltak, különösen a házasság felbontása és a szülői felügyelet rendezése iránti per. Ezekben az eljárásokban a bíróságok a vitatott vagyonjogi szerződésekre alapítva hoztak ideiglenes intézkedéseket, például tartási kötelezettségek körében.

A felperes ezért már a kereset benyújtásával egyidejűleg ideiglenes intézkedést kért, amelyben a szerződések végrehajtásának felfüggesztését indítványozta. Ezt a bíróság elutasította. Ezt követően a felperes újabb kérelmet terjesztett elő, amelyben már pontosabban megfogalmazva azt kérte, hogy a bíróság mondja ki, a vitatott szerződések a per jogerős befejezéséig nem váltanak ki joghatást, azokra jogot alapítani nem lehet. A felperes érvelése szerint ezzel lenne biztosítható, hogy a vitatott szerződések a per tartama alatt ne befolyásolják más eljárások kimenetelét, és ne okozzanak számára további hátrányokat. Álláspontja szerint ez az intézkedés megfelel az ideiglenes jogvédelem céljának, mivel a hátrány közvetlenül fenyegető és folyamatos. Az alperes ezzel szemben arra hivatkozott, hogy a felperes kérelme lényegében nem változott, csak annak megfogalmazása módosult, és továbbra sem irányul konkrét magatartásra kötelezésre. Az elsőfokú bíróság a kérelmet elutasította arra hivatkozással, hogy az nem tartalmaz konkrét, az alperesre vonatkozó magatartási kötelezést, hanem valójában megállapításra irányul. A másodfokú bíróság ezt az álláspontot osztotta, és a döntést helybenhagyta.[16]

16 Fővárosi Ítélőtábla 17.Pf.25.629/2023/4.

A döntés lényege

A bíróságok döntésükben abból indultak ki, hogy az ideiglenes intézkedés nem pusztán egy „előzetes jelzés" vagy a per várható kimenetelének ideiglenes előrevetítése, hanem önálló, végrehajtható tartalommal rendelkező marasztaló határozat. Ennek lényege, hogy a bíróság már a jogvita érdemi eldöntése előtt kötelezi az ellenérdekű felet egy konkrét magatartás tanúsítására, amely alkalmas az azonnali jogvédelem biztosítására.

Ebből a funkcióból következik, hogy az ideiglenes intézkedés tartalma szigorúan kötött. Kizárólag olyan rendelkezés hozható, amely egyértelműen meghatározott, kikényszeríthető magatartásra irányul.[17] A bíróság hangsúlyozta, hogy ez nem csupán formai követelmény, hanem az intézmény lényegéből fakad. Ideiglenes intézkedés csak akkor töltheti be a szerepét, ha végrehajtható és ténylegesen beavatkozik a felek közötti jogviszony alakulásába. A konkrét ügyben a felperes ugyan formailag ideiglenes intézkedést kért, azonban a kérelem tartalma alapján valójában azt kívánta elérni, hogy a bíróság ideiglenes jelleggel állapítsa meg a szerződések érvénytelenségét, illetve azok joghatásának hiányát. A bíróság értékelése szerint ez nem magatartásra irányuló kötelezés, hanem egy jogi helyzet deklarálására irányuló igény.

A felperes érvelése szerint az ilyen megállapítás az alperes oldalán tűrési kötelezettséget eredményezne, így mégis megfelelne a törvényi feltételeknek. A bíróság azonban ezt nem fogadta el, és rámutatott arra, hogy az ideiglenes intézkedés nem alakítható át pusztán értelmezéssel marasztalássá. Ha a kérelem lényege a jogi helyzet kimondása, akkor az megállapításnak minősül, még akkor is, ha annak közvetett hatása lehet a másik fél magatartására.

A bíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy a felperes kérelme nem felel meg az ideiglenes intézkedéssel szemben támasztott alapvető tartalmi követelményeknek. Mivel ez a hiányosság már önmagában kizárta az intézkedés elrendelését, a bíróság nem vizsgálta érdemben a Pp. 103. § (1) bekezdésében meghatározott további feltételeket, így különösen a közvetlenül fenyegető hátrány fennállását sem. A döntés tehát világossá teszi, hogy az ideiglenes intézkedés iránti kérelem esetében elsődleges szűrőként a kérelem tartalmi megfelelősége vizsgálandó: ha az nem irányul konkrét, kikényszeríthető magatartásra, az intézmény alkalmazásának nincs helye, függetlenül attól, hogy egyébként a felperes oldalán fennáll-e sürgős jogvédelmi igény.

17 Pp. 103. § (2) bekezdése.

A döntés kulcskérdése

A döntés középpontjában az a kérdés állt, hogy megállapításra irányuló kereset esetén milyen típusú ideiglenes intézkedésnek van egyáltalán helye, illetve, hogy a megállapítási jelleg „átvihető-e" az ideiglenes jogvédelem körébe. A bíróság álláspontja szerint az ideiglenes intézkedés igénybevételének lehetősége valóban nem függ a pertípustól. Elvileg megállapítási kereset mellett is kérhető. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az ideiglenes intézkedés tartalma is igazodhat a kereset jellegéhez. Ellenkezőleg, az ideiglenes intézkedés tartalmát a törvény önállóan, a saját funkciójára tekintettel határozza meg.

Ennek megfelelően a kulcskérdés nem az volt, hogy a felperes milyen keresetet terjesztett elő, hanem az, hogy a kért ideiglenes intézkedés megfelel-e a Pp. 103. § (2) bekezdésében rögzített tartalmi követelményeknek. A bíróság értelmezésében ez a rendelkezés egyértelműen kizárja a pusztán deklaratív, megállapító jellegű intézkedéseket, és az ideiglenes intézkedést a marasztalás logikájához köti.

A felperes érvelésének egyik központi eleme az volt, hogy a kért „megállapítás" valójában az alperes oldalán tűrési kötelezettséget eredményezne, így mégis megfelelne a törvényi követelményeknek. A bíróság azonban ezt az érvelést nem fogadta el, és lényegében azt mondta ki, hogy a kérelem minősítése nem pusztán a megfogalmazástól függ, hanem annak valódi tartalma az irányadó. Ha a kérelem ténylegesen egy jogi helyzet ideiglenes „kimondására" irányul, akkor az nem alakítható át mesterségesen marasztalássá. A döntés ezzel egy fontos határt húz, az ideiglenes intézkedés nem használható arra, hogy a bíróság a per érdemi eldöntését megelőlegezze, még ideiglenes formában sem. Másképpen fogalmazva, az ideiglenes jogvédelem nem válhat a megállapítási kereset gyorsított változatává.

Ugyanakkor a döntés mögött egy funkcionális megközelítés is kirajzolódik. A bíróság abból indul ki, hogy az ideiglenes intézkedés célja nem a jogi helyzet tisztázása, hanem az, hogy a felek magatartását azonnali jelleggel befolyásolja, és ezáltal megelőzze a később már helyrehozhatatlan hátrányokat. Ehhez viszont elengedhetetlen, hogy az intézkedés konkrét, végrehajtható kötelezést tartalmazzon.

A döntés így végső soron azt a tételt erősíti meg, hogy az ideiglenes intézkedés tartalmi keretei önállóak, és nem igazodnak automatikusan a kereseti kérelem természetéhez. Ez a megközelítés ugyan dogmatikailag következetes, de egyben jelentősen korlátozza az ideiglenes jogvédelem alkalmazhatóságát olyan esetekben, ahol a jogvita középpontjában éppen egy jogi állapot fennállása vagy hiánya áll.

Kritikai megjegyzések

A döntés egyik fő erőssége, hogy egyértelműen és következetesen rögzíti az ideiglenes intézkedés természetét. A bíróság világossá teszi, hogy az ideiglenes intézkedés nem deklaratív jellegű, hanem kifejezetten marasztaló és végrehajtható tartalmú határozat, amelynek célja a felek magatartásának azonnali befolyásolása. Ez a megközelítés dogmatikailag megalapozott, és hozzájárul ahhoz, hogy az ideiglenes intézkedés ne mosódjon össze a per érdemi eldöntésével.

Ezzel együtt a döntés rávilágít egy olyan strukturális problémára, amely a megállapítási keresetek és az ideiglenes jogvédelem viszonyában jelenik meg. A megállapítási keresetek sajátossága, hogy a felperes nem közvetlenül valamely magatartást kíván kikényszeríteni, hanem egy bizonytalan vagy vitatott jogi helyzet tisztázását. Ebben a kontextusban az ideiglenes intézkedés klasszikus, magatartásra kötelező modellje nehezen alkalmazható.

A konkrét ügy jól példázza ezt a feszültséget. A felperes valójában nem egy absztrakt jogi deklarációt kívánt elérni, hanem egy nagyon is gyakorlati célt, miszerint a vitatott szerződések a per időtartama alatt ne befolyásolják más eljárások kimenetelét, és ne okozzanak számára további hátrányt. Ez a cél tartalmilag közel áll az ideiglenes jogvédelem klasszikus funkciójához, mégis elbukott azon, hogy a kérelem nem volt lefordítható egyértelmű, konkrét magatartási kötelezésre.

Ez felveti azt a kérdést, hogy a jelenlegi bírói gyakorlat nem túl szűken értelmezi-e az ideiglenes intézkedés lehetséges tartalmát. Elképzelhető lenne ugyanis egy rugalmasabb megközelítés, amely nem pusztán a kérelem formális megfogalmazását, hanem annak gyakorlati hatását is figyelembe veszi. Például a szerződések „nem alkalmazhatóságának" kimondása értelmezhető lenne úgy is, mint az alperes olyan magatartástól való tartózkodásra kötelezése, amely a szerződések érvényesítésére irányul. A döntés ugyanakkor egyértelműen elutasítja az ilyen típusú átértelmezést, és a kérelem valódi tartalmát tekinti irányadónak. Ez a megközelítés növeli a jogalkalmazás kiszámíthatóságát, azonban egyben formalizálttá is teszi azt. Ennek következtében fennáll annak a veszélye, hogy az ideiglenes jogvédelem éppen azokban az esetekben nem nyújt hatékony segítséget, ahol a jogsérelem megelőzése a leginkább indokolt lenne.

További problémaként jelenik meg, hogy a felperes által hivatkozott hátrány nem egyetlen eljárásban jelentkezett, hanem más, párhuzamosan folyamatban lévő ügyekben is. Ez azt eredményezte, hogy a vitatott jogviszony tényleges hatásai több fórumon érvényesültek, miközben az ideiglenes jogvédelem eszköze ebben az eljárásban nem volt alkalmazható. Ez a helyzet a jogvédelem széttöredezéséhez vezethet, és a felet olyan helyzetbe hozza, ahol több eljárásban kell párhuzamosan fellépnie.

Összességében a döntés jól tükrözi a bírói gyakorlat formalizált megközelítését. A hangsúly elsősorban az eljárásjogi megfelelőségen van, és kisebb mértékben a kérelem mögötti gyakorlati jogvédelmi szükségleten. Ez a megközelítés erősíti a rendszer koherenciáját és dogmatikai tisztaságát, ugyanakkor bizonyos esetekben a tényleges, időben hatékony jogvédelem rovására mehet.

4.3. A tényállás rövid ismertetése

BDT2020. 4248. *Kizárt olyan tartalmú ideiglenes intézkedés elrendelése, amely a jogerős ítélet meghozatala utáni időszakra rendelkezik valamely fél számára kedvező állapot fenntartásáról. Ideiglenes intézkedéssel nem teremthető olyan helyzet, amelynek megváltoztathatósága (megszüntethetősége) egy másik eljárás befejeződésének a függvénye.*

Az ügy középpontjában egy ingatlan birtoklásával kapcsolatos jogvita állt. Az alperes és lánya az érintett ingatlanban laktak, azonban az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest arra, hogy az ingatlant meghatározott határidőn belül kiürítve adja a felperes birtokába.

Az ítélet ellen mindkét fél fellebbezett. A felperes a perköltség emelését kérte, míg az alperes az ítélet hatályon kívül helyezését és a per megszüntetését indítványozta. Ezzel párhuzamosan az alperes arra is hivatkozott, hogy egy másik eljárás - *az ingatlan tulajdonjogát érintő ügy* - a Kúria előtt még folyamatban van, ezért kérte a másodfokú eljárás felfüggesztését. Arra az esetre, ha a felfüggesztésnek nem lenne helye, az alperes ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztett elő. Ebben azt kérte, hogy a bíróság tegye lehetővé számára az ingatlan birtokban tartását egészen addig, amíg a Kúria a másik, tulajdonjogi kérdést érintő felülvizsgálati eljárást be nem fejezi. Kérelmét azzal indokolta, hogy ellenkező esetben elveszítené lakhatását, és saját, valamint beteg lánya elhelyezését nem tudná megoldani. Érvelése szerint indokolt a fennálló birtokállapot fenntartása addig, amíg a tulajdonjogi viszonyok véglegesen tisztázásra nem kerülnek. A törvényszék az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elutasította, és ezt az ítélőtábla is helybenhagyta.[18]

A döntés lényege

A bíróság döntésének középpontjában az ideiglenes intézkedés időbeli hatályának korlátja állt. Az ítélőtábla hangsúlyozta, hogy az ideiglenes intézkedés lényege szerint átmeneti jellegű, célja az, hogy a per folyamata alatt biztosítson

18 Debreceni Ítélőtábla Pkf.I.20.292/2020/2.

ideiglenes jogvédelmet, de hatálya főszabály szerint legfeljebb az adott eljárás jogerős befejezéséig tarthat.

Ebből következően kizárt olyan tartalmú ideiglenes intézkedés elrendelése, amely a jogerős ítélet meghozatalát követő időszakra is kihat, és egy fél számára kedvező állapot fennmaradását biztosítja. A konkrét ügyben az alperes kérelme valójában arra irányult, hogy az ingatlan birtokában maradhasson akkor is, ha a másodfokú bíróság jogerősen elutasítja a fellebbezését. Ez azt jelentette volna, hogy az ideiglenes intézkedés hatása túlnyúlik a per keretein, és egy másik, külön eljárás (a Kúria előtti felülvizsgálat) befejezéséhez kötődik.

A bíróság rámutatott, hogy az ideiglenes intézkedés nem szolgálhat ilyen célra. Nem teremthető olyan jogi helyzet, amelynek fennmaradása vagy megszüntetése egy másik eljárás kimenetelétől függ. Ez ellentétes lenne az ideiglenes intézkedés átmeneti jellegével és a perbeli funkciójával. A bíróság arra is utalt, hogy a jogrendszer más eszközt biztosít az ilyen helyzetek kezelésére. Amennyiben a jogerős döntés után merül fel a végrehajtás felfüggesztésének igénye, arra külön eljárási lehetőség áll rendelkezésre (pl. a felülvizsgálati eljárás keretében).

A döntés kulcskérdése

A döntés központi kérdése az volt, hogy meddig terjedhet az ideiglenes intézkedés időbeli hatálya, és összekapcsolható-e az egy másik eljárás kimenetelével. A bíróság egyértelműen amellett foglalt állást, hogy az ideiglenes intézkedés szorosan kötődik ahhoz az eljáráshoz, amelyben azt elrendelik. Ennek megfelelően hatálya nem nyúlhat túl a per jogerős befejezésén, és nem alakítható úgy, hogy annak fennmaradása egy másik – *akár kapcsolódó* – eljárás befejezésétől függjön. A felperes kérelme ezzel szemben éppen ezzel célozta a birtokállapot fenntartását addig, amíg a Kúria egy másik ügyben döntést hoz. A bíróság ezt úgy értékelte, hogy a kérelem valójában nem a perbeli jogvita ideiglenes rendezésére irányul, hanem egy jövőbeli, bizonytalan kimenetelű eljárás hatásainak előzetes „kivédésére". A döntés ezzel összefüggésben azt is világossá teszi, hogy az ideiglenes intézkedés nem használható arra, hogy a fél előre biztosítsa magának egy esetleges pervesztesség következményeinek elkerülését. Az intézmény nem alkalmas arra, hogy a jogerős ítélet hatását „felfüggessze" vagy késleltesse.

Kritikai megjegyzések

A döntés egyik erőssége, hogy világosan kijelöli az ideiglenes intézkedés időbeli határait, és ezzel hozzájárul a jogintézmény következetes alkalmazásához. A bíróság helyesen mutat rá arra, hogy az ideiglenes intézkedés nem válhat olyan eszközzé, amely a jogerős ítélet hatását előre korlátozza vagy kiüresíti.

Ugyanakkor a döntés rávilágít egy gyakorlati problémára is. Az alperes által felvetett helyzet - *különösen a lakhatás elvesztésének veszélye* - tipikusan olyan élethelyzet, ahol az ideiglenes jogvédelem iránti igény erős és indokolható. A bíróság azonban ezt az érdekhelyzetet nem tudta figyelembe venni, mert a kérelem tartalma túllépett az ideiglenes intézkedés megengedett keretein. A döntésből az is látható, hogy az ideiglenes intézkedés szigorú időbeli korlátozása mellett a jogvédelem több, egymástól elkülönülő eljárás között oszlik meg. Az a kérdés, hogy a fél a jogerős ítélet után milyen módon kérheti a végrehajtás felfüggesztését, már egy másik eljárás tárgya. Ez a rendszer ugyan logikailag koherens, de a gyakorlatban a jogvédelem széttagolódásához vezethet. Felvethető továbbá, hogy a bíróság által alkalmazott megközelítés mennyiben veszi figyelembe a konkrét élethelyzeteket. Bár dogmatikailag indokolt az ideiglenes intézkedés időbeli korlátozása, egyes esetekben - *különösen lakhatással kapcsolatos ügyekben* - ez a szigorú értelmezés aránytalan következményekkel járhat.

Összességében a döntés jól illeszkedik abba a bírói gyakorlati irányba, amely az ideiglenes intézkedés alkalmazását szűk keretek között tartja. Ez erősíti a jogintézmény kiszámíthatóságát és rendszerbeli helyét, ugyanakkor felveti azt a kérdést, hogy az ideiglenes jogvédelem minden esetben képes-e megfelelően reagálni a komplex, több eljárást érintő jogvitákra.

5. Összegzés

Az ideiglenes intézkedés a polgári per egyik legfontosabb eszköze a hatékony jogvédelem biztosítására, mivel lehetőséget ad arra, hogy a bíróság a jogvita érdemi eldöntését megelőzően is beavatkozzon a felek jogviszonyába. Funkciója elsősorban preventív jellegű, a késedelemből fakadó, utóbb már nem orvosolható hátrányok megelőzését szolgálja.

A tanulmányban vizsgált bírói gyakorlat ugyanakkor azt mutatja, hogy az ideiglenes intézkedés alkalmazhatósága nem csupán a törvényi feltételek fennállásától függ, hanem további, a gyakorlat által kialakított korlátok is jelentősen befolyásolják. A bemutatott eseti döntések alapján három meghatározó korlát rajzolódik ki. A keresettel érvényesített joghoz való szoros kötöttség, a marasztaló jelleg követelménye, valamint az időbeli hatály korlátozottsága. E korlátok együttesen egy olyan szűrőrendszert alkotnak, amely jelentősen meghatározza az ideiglenes intézkedés tényleges alkalmazási körét. A bírói gyakorlat következetesen érvényesíti e szempontokat, és gyakran már ezek alapján kizárja az intézkedés elrendelésének lehetőségét, anélkül, hogy a klasszikus feltételek - így különösen a közvetlenül fenyegető hátrány - részletes vizsgálatára sor kerülne.

A vizsgálat alapján megállapítható, hogy ez a restriktív megközelítés hozzájárul az ideiglenes intézkedés dogmatikai tisztaságához és a jogalkalmazás kiszámíthatóságához. Ugyanakkor felvethető, hogy a szigorú értelmezés bizonyos esetekben a jogvédelem hatékonyságának rovására mehet. Különösen azokban az ügyekben jelentkezik ez a probléma, ahol a jogsérelem több eljárás metszéspontjában áll, vagy ahol a felperes által elérni kívánt eredmény nehezen fejezhető ki konkrét magatartási kötelezés formájában.

A nemzetközi tendenciák ugyanakkor azt mutatják, hogy az ideiglenes jogvédelem szerepe a modern polgári eljárásjogban egyre inkább felértékelődik, különösen a hatékony és időben érvényesíthető jogvédelem követelménye miatt. Ehhez képest a hazai bírói gyakorlat inkább restriktív irányba mozdul el, ami indokolttá teheti a jelenlegi értelmezési keretek újragondolását.[19]

Mindezek alapján indokoltnak tűnik annak vizsgálata, hogy a jelenlegi jogértelmezési keretek mennyiben biztosítanak megfelelő egyensúlyt a gyors és hatékony jogvédelem, valamint az eljárási garanciák érvényesülése között. Az ideiglenes intézkedés funkciójának érvényesülése szempontjából különös jelentősége lehet egy olyan megközelítésnek, amely - a dogmatikai keretek tiszteletben tartása mellett - nagyobb hangsúlyt helyez a tényleges jogvédelmi szükségletre.

Felhasznált irodalom

BDT2020.4248.

BDT2023.4711.

BH2025.234.

A Polgári Perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. I/III. Szerk.: *Varga István*. HVG-ORAC, Budapest, 2018.

Farkas József – Kengyel Miklós: Bizonyítás a polgári perben. KJK-KERSZÖV, Budapest, 2005.

Kiss Daisy: A polgári per titkai – Kérdések és válaszok a polgári perrendtartás Általános Részéből. HVG-ORAC, Budapest, 2009.

19 *Wopera Zsuzsa:* Az ideiglenes intézkedés elmélete és gyakorlata a polgári eljárásjogban, PhD értekezés, Miskolc, 2001

Kompakt kommentár a polgári perrendtartáshoz. 1. kötet. Szerk.: *Völcsey Balázs*. Wolters Kluwer, Budapest, 2025.

Wopera Zsuzsa: „Az ideiglenes intézkedés". In: *Wopera Zsuzsa (szerk.)*: A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata. Wolters Kluwer, Budapest, 2017.

Wopera Zsuzsa: Az ideiglenes intézkedés elmélete és gyakorlata a polgári eljárásjogban. PhD értekezés, Miskolc, 2001.